

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
Директор інституту
Засенко В.В.

“18” травня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Технології психолого-педагогічного супроводу

напрямок підготовки **05 Соціальні та поведінкові науки**
спеціальності **053 Психологія, у галузі 01 Освіта / Педагогіка –**
016 Спеціальна освіта
Відділ аспірантури і докторантури

2020 – 2021 навчальний рік

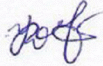
Робоча програма «Технології психолого-педагогічного супроводу» для здобувачів доктора філософії за напрямом підготовки у галузі знань 05 **Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **053 Психологія**, у галузі **01 Освіта / Педагогіка 016 Спеціальна освіта** 11 с.

Розробник: *Кобильченко В.В.*, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями зору Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Робочу програму схвалено на засіданні відділу освіти дітей з порушеннями зору

Протокол від "23" квітня 2020 року № 4

Завідувач відділу

канд.психол.н. Костенко Т.М.

Схвалено вченою радою Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за напрямом підготовки (спеціальністю)

у галузі знань 05 **Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **053 Психологія**, у галузі **01 Освіта / Педагогіка – 016 Спеціальна освіта**

Протокол від "14" травня 2020 року №4

"18" травня 2020 року

Голова вченої

Засенко В.В.

© Кобильченко В.В.,
2020 рік

© Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020 рік

Передмова

Робоча програма навчальної дисципліни (РП) «Технології психолого-педагогічного супроводу» розроблена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія.

Робоча програма навчальної дисципліни – нормативний документ, який відображує зміст навчальної дисципліни через тематику навчальних занять, послідовність та організаційні форми її вивчення, обсяг часу на різні види навчальної та самостійної роботи, форми та засоби поточного і підсумкового контролів, засоби діагностування результатів навчання, наочності тощо.

Робочу програму навчальної дисципліни розроблено доктором психологічних наук, старшим науковим співробітником, головним науковим співробітником відділу освіти дітей з порушеннями зору Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України Кобильченко В.В. на підставі вимог освітньо-наукової програми (надалі ОНП), навчального плану з підготовки фахівців за відповідним рівнем вищої освіти, інших регламентних документів.

Основним призначенням робочої програми навчальної дисципліни є:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу зі змістом дисципліни, критеріями та засобами оцінювання результатів навчання тощо;
- встановлення відповідності змісту дисципліни ОНП;
- встановлення відповідності результатів навчання, здобутих в інших закладах освіти (академічна мобільність), за іншими освітніми програмами, у попередні роки (у разі поновлення на навчання), а також у неформальній та інформальній освіті вимогам ОНП інституту.

Відповідно до сучасних тенденцій в організації освітньої діяльності, рекомендацій та норм Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) велика увага приділяється розвитку та збільшенню за обсягом самостійної роботи здобувачів вищої освіти, формуванню певних компетентностей (К) на підставі очікуваних результатів навчання (РН) з дисципліни.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 2	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> <u>01 Освіта/ Педагогіка</u> (шифр і назва)	Нормативна Цикл дисциплін за спеціальністю
Модулів – 2	Спеціальність <u>053 Психологія</u> (шифр і назва)	<u>Рік підготовки:</u> другий курс
Загальний обсяг годин – 60	<u>016 Спеціальна освіта</u> (шифр і назва)	<u>Лекції</u> 12 годин <u>Практичні/Семінарські/Лабораторні</u> 8 годин <u>Самостійна робота</u> 40 годин
Обсяг годин за дисципліною: аудиторних – 20 самостійної роботи – 40	Рівень вищої освіти: <u>доктор філософії</u> (назва освітнього ступеня)	<u>Вид підсумкового контролю:</u> залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Технології психолого-педагогічного супроводу» є підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі психології, які володіють теоретичними знаннями з психології особистості, розумінням закономірностей функціонування психічних процесів і явищ в онтогенезі та при дизонтогенезі, що дозволить вирішувати психологічні проблеми особистості та групи, здійснювати психолого-педагогічний супровід завдяки формуванню здатностей використовувати сучасні діагностичні та психокорекційні методи, психологічні інтервенції, групові та індивідуальні форми роботи, що ґрунтуються на принципах діяльності психолога в межах психолого-педагогічного супроводу.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Технології психолого-педагогічного супроводу» є наступні:

- вивчення теоретичних, методологічних та методичних основ психолого-педагогічного супроводу;

- вивчення психологічних особливостей дітей з особливими освітніми потребами (ООП) у відповідності з віковими особливостями та за глибиною наявних порушень розвитку;

- встановлення специфічних залежностей та закономірностей психосоціального розвитку дітей з ООП;

- розробка програми супроводу у відповідності з її віковими та індивідуальними можливостями зазначеної категорії дітей та відповідно до завдань дослідження.

3. Очікувані результати навчання

Результати навчання за навчальною дисципліною (РН) – розуміння психолого-педагогічного супроводу як цілісного інтегративного феномену; вміння моделювати психологічне явище, виокремлювати в ньому окремі складники; знання та розуміння існуючих натеper в психології наукових парадигм, пріоритету інтегративної парадигми як методологічного орієнтиру психолого-педагогічного супроводу; знати основні теоретичні підходи, на які спирається психолого-педагогічний супровід; вміння виділяти сильні сторони особистості, її внутрішні ресурси, які слугують джерелом позитивних особистісних перетворень під час здійснення психолого-педагогічного супроводу; розуміти феномен особистісного благополуччя та психологічні чинники, які є його основою; знати дві складові психолого-педагогічного супроводу як інтегративної технології; демонструвати навички володіння основними напрямками роботи психолога в межах психолого-педагогічного супроводу.

4. Міждисциплінарні зв'язки: загальна, соціальна, вікова та спеціальна психологія; патопсихологія, клінічна психологія, психологія розвитку, спеціальна педагогіка.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Назва «Теорія психолого-педагогічного супроводу»

Тема 1. Назва «Психолого-педагогічний супровід як категорія наукового аналізу»

Зміст:

- супровід як актуальна психолого-педагогічна проблема;
- моделювання в психології;
- розвиток та структура особистості в теоретичних моделях.

Тема 2. Назва «Теоретико-методологічний базис психолого-педагогічного супроводу»

Зміст:

- інтегративна парадигма як методологічний орієнтир психолого-педагогічного супроводу;
- розвиток людини в дискурсі екзистенціального підходу;
- функціонування особистості у вимірі компетентнісного підходу.

Тема 3. Назва «Соціально-психологічні основи позитивного функціонування особистості»

Зміст:

- функціонування особистості в дискурсі позитивної психології;
- особистісні ресурси як джерело позитивних особистісних змін;
- особистісне благополуччя як психологічний феномен: теоретична модель.

Модуль 2. Назва «Технологія психолого-педагогічного супроводу»

Тема 4. Назва «Теоретико-методичні основи психолого-педагогічного супроводу школярів з особливими потребами»

Зміст:

- інтегративна технологія психолого-педагогічного супроводу школярів з особливими потребами: теоретична модель;

- концепція педагогічної підтримки школярів з особливими потребами;
- концепція психологічної допомоги школярам з особливими потребами та їх найближчому соціальному оточенню.

Тема 5. Назва «Основні напрямки роботи психолога в спеціальному навчальному закладі»

Зміст:

- загальна характеристика діагностичної роботи психолога;
- загальна характеристика корекційно-розвивальної роботи психолога;
- загальна характеристика консультативно-просвітницької роботи психолога.

Методи навчання

Навчальні досягнення слухачів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

У процесі діагностики навчальних досягнень слухачів застосовуються такі методи:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда;
- методи письмового контролю: письмові роботи контрольні, письмовий проект, тестовий контроль.
- методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Методи контролю

6.3. Тестовий контроль знань із курсу «Технології психолого-педагогічного супроводу»

ПІБ

1. *В межах якої парадигми останнім часом широкого поширення отримала ідея психолого-педагогічного супроводу особистісного розвитку дітей та підлітків:*
 - А) практичної; Б) природничо-наукової; В) гуманістичної
2. *З позицій якої парадигми розглядає психолого-педагогічний супровід В. Кобильченко:*
 - А) практичної; Б) інтегративної; В) гуманістичної
3. *Який компонент у структурі психолого-педагогічного супроводу (за В. Кобильченко), є зайвим:*
 - А) супровід процесу навчання; Б) педагогічна підтримка; В) психологічна допомога
4. *Який український дослідник розглядає психолого-педагогічний супровід як інтегративну технологію:*

- А) В. Кобильченко; Б) С. Литовченко; В) М. Мушкевич
5. Який з підходів не розглядається українською дослідницею О. Федоренко в якості основи супроводу дітей з особливими освітніми потребами:
 - А) екзистенціальний; Б) антропологічний; В) гуманістичний
 6. Яка ключова категорія екзистенціального підходу:
 - А) характер; Б) воля; В) темперамент
 7. Екзистенціальний підхід віддає пріоритет:
 - А) майбутньому; Б) минулому; В) сьогоденню
 8. На якому принципі базується екзистенціальний підхід:
 - А) синергетичному; Б) феноменологічному; В) антропологічному
 9. Найчастіше компетентність визначається, як
 - А) когнітивна здатність; Б) індивідуальна здатність; В) загальна здатність
 10. Компетенції – це:
 - А) знання; Б) уміння; В) набір характеристик людини
 11. На що пропонує звернути увагу позитивна психологія:
 - А) хвороби; Б) ресурси; В) дистреси
 12. Хто увів поняття «життєстійкість» (*hardiness*):
 - А) С. Мадді; Б) А. Адлер; В) А. Маслоу
 13. На скільки класів, зазвичай, ділять ресурси:
 - А) два; Б) три; В) чотири
 14. Особистісні ресурси виступають як:
 - А) інтегральна характеристика особистості; Б) засіб до існування; В) здатність до адаптації
 15. Благополуччя особистості є результатом:
 - А) реалізації потенціалу; Б) вікової кризи; В) вікових новоутворень
 16. Оберіть формулу, яка відображає взаємодію внутрішніх і зовнішніх факторів:
 - А) $V = F(P)$; Б) $V = F(E)$; В) $V = F(P, E)$
 17. До яких ресурсів відносить психолого-педагогічний супровід В. Кобильченко:
 - А) особистісних; Б) соціальних; В) психологічних
 18. У широкому значенні технологія визначається як:
 - А) наукове прогнозування (проектування) і точне відтворення педагогічних дій; Б) поетапна реалізація того або іншого методу, принципу за допомогою певних форм роботи; В) сукупність цілей, завдань, змісту, методів, форм і засобів для досягнення планованих результатів
 19. У рамках педагогіки підтримки відносини між вихователем і вихованцем набувають:
 - А) суб'єкт-об'єктного характеру; Б) об'єкт-суб'єктного характеру; В) суб'єкт-суб'єктного характеру
 20. Термін «корекція розвитку», як певна форма психолого-педагогічної діяльності, уперше виник у:
 - А) дефектології; Б) загальній педагогіці; В) практичній психології

Ключ до тесту

Правильні варіанти відповідей:

1 В	4 А	7 В	10 В	13 А	16 В	19 В
2 Б	5 А	8 Б	11 Б	14 А	17 Б	20 А
3 А	6 Б	9 В	12 А	15 А	18 Б	

Форма підсумкового контролю успішності навчання із курсу «Технології психолого-педагогічного супроводу – залік.

Розподіл балів, які отримує здобувач доктора філософії

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		
T1	T2	T3	20	100
20	20	20		

T1, T2 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	Добре	
75-81		
69-74	Задовільно	
60-68		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Рекомендована література

Основна:

1. Александровская Э.М., Кокуркина Н.И., Куренкова Н.В. Психологическое сопровождение школьников. М.: Издательский центр «Академия», 2002. 208 с.
2. Битянова М.Р. Организация психологической работы в школе. М.: Генезис, 2000. 298 с.

3. Бородулина С.Ю. Коррекционная педагогика: психолого-педагогическая коррекция отклонений в развитии и поведении школьников. Ростов н/Д: Феникс, 2004. 352 с.
4. Возрастно-психологический подход в консультировании детей и подростков: Учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под ред. Г.В. Бурменской, Е.И. Захарова, О.А. Карабанова и др. М.: Издательский центр «Академия», 2002.
5. Дегтяренко Т.М., Вавіна Л.С. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2012. 302 с.
6. Дубровина И.В., Акимова М.К., Борисова Е.М. и др. Рабочая книга школьного психолога. М.: Международная педагогическая академия, 1995.
7. Духновский С.В. Психологическое сопровождение подростков в критических ситуациях: [учебное пособие]. Курган: Изд-во Курганского гос. ун-та, 2003. 124 с.
8. Зайцева Т.В. Теория психологического тренинга. Психологический тренинг как инструментальное действие. М.: Смысл, 2002. 80 с.
9. Калягин В.А., Матасов Ю.Т., Овчинникова Т.С. Как организовать психологическое сопровождение в образовательных учреждениях. СПб.: КАРО, 2005.
10. Кобильченко В.В. Корекція психосоціального розвитку учнів 1-4 класів з вадами зору. К.: Актуальна освіта, 2005. 150 с.
11. Кобильченко В.В. Психолого-педагогічна корекція спілкування слабозорих підлітків: науково-методичний посібник. К.: Актуальна освіта, 2006. 102 с.
12. Мамайчук И.И. Психологическая помощь детям с проблемами в развитии. Санкт-Петербург: Изд-во «Речь», 2001. 219 с.
13. Марінушкіна О.Є., Замазій Ю.О. Порадник практичного психолога. Х: Вид. група «Основа», 2007. 240 с.
14. Омельченко І.М. Психолого-педагогічні основи діагностики і формування комунікативної діяльності у дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку: навчально-методичний посібник. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2015. 185 с.
15. Омельченко І.М. Технологія формування спілкування дітей із затримкою психічного розвитку: навчально-методичний посібник. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017. 133 с.
16. Психологическая диагностика детей и подростков: Учебное пособие для студентов: М.К. Акимова, Г.А. Берулава, Е.М. Борисова и др. М.: Международная педагогическая академия, 1995.
17. Семаго Н.Я., Семаго М.М. Теория и практика оценки психического развития ребенка. Дошкольный и младший школьный возраст. СПб.: Речь, 2006. 384 с.
18. Синьов В.М., Матвеева М.П., Хохліна О.П. Психологія розумово відсталого дитини: підруч. К.: Знання, 2008. 359 с.

19. Синьова Є.П. Тифлопсихологія. Психологічні особливості людей з глибокими порушеннями зору : підруч. К. : Знання, 2008. 365 с.
20. Солнцева Л.И. Введение в тифлопсихологию раннего, дошкольного и школьного возраста. М.: Полиграфсервис, 1997. 124 с.

Додаткова:

1. Альшанина Е.И. Психологическое сопровождение воспитательного процесса. Классный руководитель. 2004. № 2. С. 107–115.
2. Гречко Л.М. Психологічний супровід дітей з вадами психофізичного розвитку в загальноосвітній школі. Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського державного університету: серія соціально-педагогічна. Кам'янець-Подільський, 2006. Вип.6. С.247–250.
3. Дубровина И.В. Предмет и задачи школьной психологической службы. Вопросы психологии. 1988. № 5. С. 47–54.
4. Григорьева Л.П. Проблема компенсации нарушений перцептивно-когнитивного развития детей (экспериментально-теоретический аспект) / Л.П. Григорьева // Дефектология. – 2000. – № 2. – С. 9-18.
5. Кобильченко В.В. Психологічний супровід дітей дошкільного віку з порушеннями зору: монографія. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2015. 205 с.
6. Кобильченко В.В. Соціально-психологічні основи розвитку та корекції особистості підлітка в нормі і при патології зору: монографія. К.: Освіта України, 2010. 552 с.
7. Кобильченко В.В. Теоретичні основи психолого-педагогічного супроводу молодших школярів з порушеннями зору: монографія. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017. 367 с.
8. Кобыльченко В.В. Становление личности дошкольника в норме и при нарушениях зрения. Saarbrücken: LAP Lambert Academic Publishing, 2015. 540 с.
9. Конопляста С.Ю., Сак Т.В. Логопсихологія: навч. посіб.; за ред. М.К.Шеремет. К.: Знання, 2009. 293 с.
10. Мартиненко І.В. Логопсихологія: курс лекцій. Навчальний посібник. 2 вид., виправл. і доповн. К. : ДІА, 2016. 116 с.
11. Омельченко І.М. Комунікативна діяльність дошкільників із затримкою психічного розвитку: теорія і феноменологія: монографія. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2018. 498 с.
12. Проскурняк О.І. Психологія комунікативної діяльності розумово відсталих школярів: монографія. Харків:Індустрія, 2014. 352 с.
13. Прохоренко Л.І. Психологія саморегуляції школярів із затримкою психічного розвитку: монографія. Чернівці: Букрек, 2016. 464 с.
14. Романенко О.В. Антиципація в структурі психічної діяльності дітей з церебральним паралічем: монографія. Київ: О. Т. Ростунов, 2012. 328 с.
15. Синьова Є.П. Особливості розвитку та виховання особистості при глибоких порушеннях зору: монографія. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. 442 с.

16. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму. К.: Видавництво «Фенікс», 2010. 388 с.
17. Супрун Д.М. Професійна підготовка психологів в галузі спеціальної освіти: монографія. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. 392 с.
18. Татьянчикова І.В. Соціалізація дітей з порушеннями інтелектуального розвитку: моногр. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2014. 381 с.
19. Шевцов А.Г. Методичні основи організації соціальної реабілітації дітей з вадами здоров'я: монографія. К.: НТІ „Інститут соціальної політики”, 2004. 240 с.
20. Шульженко Д.І. Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей: монографія. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. 385 с.

Інформаційні ресурси: інформаційне забезпечення РП здійснюється бібліотечними фондами Електронної бібліотеки НАПН України:
<https://lib.iitta.gov.ua>